

VerZinnen

- Ik kan in een zin het zinsdeel aanduiden dat zegt wat het onderwerp doet of wat er mee gebeurt.
- Ik kan de overige zinsdelen aanduiden op basis van vragen als: wie, wat, waar, wanneer, waarmee, aan of voor wie, hoe?
- Ik kan de zinnen in het zinnenschema schrijven.

1 Lees de taalweters.

1

Welk zinsdeel in de rest van de zin geeft een antwoord op de vraag: wie of wat?

Bijna elke zin bestaat uit een onderwerp en een persoonsvorm.
 Maar soms volstaan onderwerp en persoonsvorm niet om betekenis te geven aan een zin.
 Er is dan een zinsdeel nodig dat extra informatie bevat.
 Zonder dat extra zinsdeel verliest de zin (een deel van) zijn betekenis.

Sommige werkwoorden hebben nood aan een zinsdeel dat antwoord geeft op de vraag: wie of wat?

Bv. Onze juf geeft. → (wat?) → Onze juf geeft **les**.
 Ik zag. → (wie?) → Ik zag **mijn buurman**.

Je kunt nagaan of je antwoord klopt door een proefje.
 Stel de vraag: wie of wat + persoonsvorm + onderwerp?

Bv. Wat geeft onze juf? → les → (= iets)
 Wie zag ik? → onze buurman → (= iemand)

4 a Markeer:

het onderwerp.

het zinsdeel dat zegt wat het onderwerp doet of wat ermee gebeurt.

b Onderstreep de persoonsvorm.

c Schrijf de andere zinsdelen in het schema.

Schrijf het zinsdeel achter het juiste vraagwoord.

Duid het in de zin aan met vinkjes

Schrijf het vraagwoord eronder.

Onderwerp/rest van de zin	
1 <u>Op een nacht</u> <u>schreef iemand</u> <u>in witte letters</u> <u>HIER WOONT EEN HEKS</u> <u>op de gevel van ons huis</u>	
<u>Wanneer?</u>	<u>Hoe?</u> <u>Wat?</u> <u>Waar?</u>
Werkwoord(en) + bij zijn of worden: ander(e) woord(en)	Andere zinsdelen
<u>schreef</u>	<u>Op een nacht in witte letters HIER</u>
	<u>WOONT EEN HEKS op de gevel van</u>
	<u>ons huis</u>
	<u>Wat? HIER WOONT EEN HEKS</u>
	<u>Waar? op de gevel van ons huis</u>
	<u>Wanneer? op een nacht</u>
	<u>Waarmee?</u>
	<u>Aan of voor wie?</u>
	<u>Hoe? in witte letters</u>

2

Onderwerp/rest van de zin

In de woonkamer had iemand de muziek luider gezet.

Waar?

Wat? Hoe?

Werkwoord(en) + bij zijn of worden:
ander(e) woord(en)

Andere zinsdelen

had gezet

In de woonkamer de muziek luider

Wat? de muziek

Waar? in de woonkamer

Wanneer?

Waarmee?

Aan of voor wie?

Hoe? luider

5 Speel het zinnenspel.

Kies om de beurt een zinsdeel. Maak een zo lang mogelijke zin.

Het spel stopt als alle zinsdelen gebruikt zijn of als jullie de zin niet meer langer kunnen maken.

Wie de langste zin heeft, wint.

Tip: je mag op elk moment een nieuwe zin beginnen.

6 Hoe verliep de les voor jou?

Ik kon zinnen langer maken door zinsdelen toe te voegen.

Ik kon het zinsdeel aanduiden dat zegt wat het onderwerp doet of wat ermee gebeurt.

Ik kon de overige zinsdelen aanduiden op basis van vragen als: wie, wat, waar, wanneer, waarmee, aan of voor wie, hoe?

Ik kon zinnen in het zinnenschema schrijven.

Ik speelde een spel volgens de regels.

Lucht huilen op en is lachen gezond?

Ik kan informatie uit teksten begrijpen en verwerken.

1 Lees deel 1. Beantwoord de vragen.

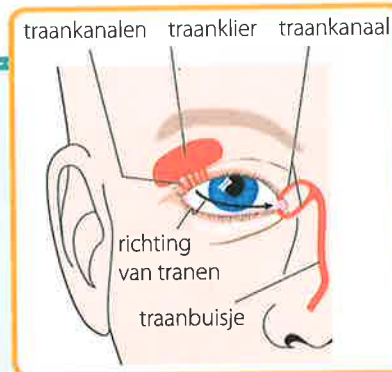
1 Huilen

Wist je dat je eigenlijk altijd huilt? Dat zit zo: je ogen moeten voortdurend vochtig blijven. Daar zorgen twee **kliertjes** bij je oog voor. Die maken voortdurend traanvocht aan. Dat vocht komt aan de buitenkant van je oog terecht, blijft daar even en wordt dan weer afgevoerd door twee kleine buisjes in je oogleden.

Maar dat is natuurlijk nog iets anders dan huilen. Als je huilt, produceren de traankliertjes zo veel vocht dat de buisjes het niet allemaal kunnen afvoeren. Het traanvocht loopt dan uit je ogen: de tranen rollen over je wangen.

Een deel van het traanvocht loopt het afvoerbuisje in en komt op die manier in je neus terecht. Je begint te snorren.

Er is iets vreemds aan de hand met traanvocht tijdens een huilbui: de **chemische** samenstelling is anders dan die van gewoon traanvocht. **Emotionele** tranen bevatten **hormonen** die pijnstillend werken.

W

de klier	deel van je lichaam dat vocht of hormonen produceert
chemisch	scheikundig
emotioneel	iets wat veroorzaakt wordt door emoties
het hormoon	stof die door klieren in je lichaam wordt aangemaakt. Hormonen regelen allerlei functies in je lichaam, bv. pijnstilling.

2 a Rangschik chronologisch.

- B** Het traanvocht houdt je oog vochtig.
- C** Het traanvocht wordt afgevoerd via de traanbuisjes.
- A** Het traanvocht wordt geproduceerd door de traanklieren.

b Wat zijn 'emotionele tranen'? (r. 13)

- tranen die het oog vochtig houden
- tranen die veroorzaakt worden door vreugde, verdriet of pijn
- tranen van het uien pellen
- tranen van kinderen

3 Lees deel 2. Beantwoord de vragen.

2 Waarom huilen wij?

Voor baby's is huilen hun enige manier van communiceren. Maar ook als we ouder zijn, huilen we bij verdriet of pijn. Woede, opluchting of blijdschap kunnen tot tranen leiden. Dat komt omdat huilen het krachtigste **communicatiemiddel** is

5 als we aandacht nodig hebben van andere mensen.

Huilen geeft aan: ik wil aandacht, ik wil getroost worden.

Maar er bestaan ook andere **theorieën**. Sommige wetenschappers denken dat huilen **stresshormonen** en **afvalstoffen** via het traanvocht afvoert uit het lichaam. Huilen laat je je lichamelijk beter voelen. Maar klopt dat wel? De hoeveelheid tranen die je lichaam produceert is

10 namelijk veel te klein om genoeg stresshormonen en afvalstoffen af te voeren.

Ook andere wetenschappelijke onderzoeken tonen aan dat huilen helpt. Na een huilbui voel je je eerst slechter, maar na ongeveer negentig minuten voel je je juist beter. Dat komt doordat je bloeddruk en hartslag zakken, waardoor je lichamelijk rustiger wordt en je je beter voelt.

Andere onderzoekers **bestrijden** die conclusie. Ze **stelden vast** dat je tijdens een huilbui

15 slechter inademt, terwijl je hartslag en bloeddruk sterk toenemen. En dat is niet gezond! Je voelt je enkel opgelucht na een huilbui omdat anderen je troosten.

het communicatiemiddel manier om informatie over te brengen

de theorie iets waarvan je denkt dat het zo is, het is nog niet bewezen

het stresshormoon stof in je lichaam die ervoor zorgt dat je gespannen bent

de afvalstof stof die overblijft

bestrijden tegengaan, zorgen dat iets niet gebeurt

vaststellen merken dat iets zo is, nadat je er goed op gelet hebt

4 a Sommige wetenschappers denken dat huilen ervoor zorgt dat stresshormonen en afvalstoffen uit het lichaam worden afgevoerd. Kleur:

 een tegenargument.

b Drie verschillende theorieën verklaren waarom wij huilen. Omschrijf elke theorie met één korte zin.

Huilen geeft aan dat we aandacht nodig hebben van andere mensen.

Huilen laat je je lichamelijk beter voelen.

Huilen zorgt ervoor dat stresshormonen en afvalstoffen worden afgevoerd uit het lichaam.

c Kruis bij b de theorie aan de jij het meest geloofwaardig vindt. Leg uit waarom je dat vindt.

5 Lees deel 3. Beantwoord de vragen.

3 Lachen

Om te lachen gebruik je twintig spieren in je gezicht. Bijvoorbeeld de grote jukbeenspier, die je mondhoeken naar boven trekt. Tegelijkertijd trekt de lachspier je mondhoek naar buiten. Je oogspieren zorgen ervoor dat je ogen dichtknijpen. Met nog zeventien andere spieren die samentrekken krijg je een lachend gezicht.

- 5 Tegelijkertijd span je je buikspieren en je **middenrif** aan als je lacht. Als je heel hard moet lachen, spannen die spieren zo sterk aan dat het pijn kan doen: je hebt buikpijn van het lachen. De andere spieren in je lichaam ontspannen als je lacht.

het middenrif

spier tussen je borst en buik

6 a **Kleur:**

 de spieren die voor een lach op je gezicht zorgen.

b **Kun je letterlijk buikpijn krijgen van het lachen? Waarom (niet)?**

Bv. Ja, want door te lachen span je je buikspieren en middenrif zo sterk aan dat het pijn kan doen.

7 Lees deel 4. Beantwoord de vragen.

4 Is lachen gezond?

Als je lacht, maken je hersenen een hormoon aan: endorfine. Die stof werkt als pijnstiller en zorgt dat je je goed voelt.

- 5 Daarnaast worden stresshormonen afgebroken als je lacht. Je bloed stroomt sneller en je haalt dieper adem. De meeste spieren in je lichaam zijn ontspannen, terwijl het lachen je buikspieren en middenrif traint.

Lachen werkt ook **aanstekelijk**. Als iemand in een groep lacht, dan is de kans groot dat anderen meelachen. Lachen is dus zowel lichamelijk als geestelijk gezond.

aanstekelijk

iets waaraan je vanzelf mee gaat doen

8 a **Waarom is lachen lichamelijk gezond? Kruis de redenen aan.**

- Als je lacht... train je je buikspieren. is je middenrif ontspannen.
 maakt je lichaam endorfine aan. maakt je lichaam stresshormonen aan.

b **Schrijf in één zin op waarom lachen aanstekelijk werkt.**

Als iemand in een groep lacht, dan is de kans groot dat anderen meelachen.

c Markeer in elke zin:

 het onderwerp.

d Onderstreep de persoonsvorm.

2 a Lees de zinnen en de vraagwoorden. Vul het juiste zinsdeel in. Kies uit:

verbaasd – op de bovenste tak van de beuk – een klein zwart doosje – op een avond –
warm en stil – honing

(Wanneer?) Op een avond zaten de eekhoorn en

de mier naast elkaar (Waar?) op de bovenste tak van de beuk.

Het was (Hoe?) warm en stil en zij

keken naar de toppen van de bomen en naar de sterren. Zij hadden

(Wat?) honing gegeten en gepraat over de

zon, de oever van de rivier, brieven en vermoedens.

"Ik ga deze avond bewaren", zei de mier. "Vind je dat goed?"

De eekhoorn keek hem (Hoe?) verbaasd aan.

De mier haalde (Wat?) een klein zwart doosje tevoorschijn.

b Maak de zinnen langer. Kijk naar het voorbeeld.

STAP 1: Voeg waar het kan zinsdelen toe die antwoord geven op vragen als: wat, wie, aan of voor wie, waar, wanneer, hoe?

STAP 2: Zet vinkjes tussen de zinsdelen.

STAP 3: Schrijf de vraagwoorden eronder.

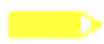

1 De mier toonde hem een klein zwart doosje.

Wie? Wat?

2 De eekhoorn zit _____

3 De dieren vieren _____

3 a Markeer:

- het onderwerp.
- het zinsdeel dat zegt wat het onderwerp doet of wat ermee gebeurt.
- het zinsdeel dat zegt wat of hoe het onderwerp is of wordt.

b Onderstreep de persoonsvorm.

c Schrijf de andere zinsdelen in het schema.

Schrijf het zinsdeel achter het juiste vraagwoord.

Duid het in de zin aan met vinkjes.

Schrijf het vraagwoord eronder.

Onderwerp/rest van de zin	
1 De mier <u>stopte</u> de avond <u>voorzichtig</u> in het doosje.	
_____ Wat? Hoe? Waar?	
Werkwoord(en) + bij zijn of worden: ander(e) woord(en)	Andere zinsdelen
<u>stopte</u>	<u>de avond voorzichtig in het doosje</u>
	Wat? <u>de avond</u>
	Waar? <u>in het doosje</u>
	Wanneer? _____
	Waarmee? _____
	Aan of voor wie? _____
	Hoe? <u>voorzichtig</u>
	Waarom of waarvoor? _____

2

Onderwerp/rest van de zin

De eekhoorn bleef in de lente op de tak voor de deur zitten.

Wanneer? Waar?

Werkwoord(en) + bij zijn of worden:
ander(e) woord(en)

Andere zinsdelen

bleef zittenin de lente op de tak voor de deur

Wat? _____

Waar? op de tak voor de deurWanneer? in de lente

Waarmee? _____

Aan of voor wie? _____

Hoe? _____

Waarom of waarvoor? _____

3

Onderwerp/rest van de zin

Is het doosje van de mier ooit vol?

Werkwoord(en) + bij zijn of worden:
ander(e) woord(en)

Andere zinsdelen

is het doosje van de mier volooit

Wat? _____

Waar? _____

Wanneer? ooit

Waarmee? _____

Aan of voor wie? _____

Hoe? _____

Waarom of waarvoor? _____

4 a Lees de taalweter.

1

Hoe kan ik zinsdelen vervangen?

b

Wil je een zin korter maken zonder de betekenis te veranderen?
Dan kun je het zinsdeel in sommige gevallen vervangen door een verwijswoord.

Bv. Ik geef **de brief met een geheime boodschap aan mijn beste vriendin.**

Ik geef **hem aan haar.**

b Maak de zinnen korter zonder de betekenis te veranderen. Vervang waar mogelijk een zinsdeel door een verwijswoord.

1 De mier gaf een zwart doosje aan de eekhoorn om de avond in te bewaren.

Bv. Hij gaf het hem om hem in te bewaren.

2 De snavel van de lijster glom toen de lijster zijn cadeau in handen nam.

Bv. Zijn snavel glom toen hij het in handen nam.

3 Bestaan er ook andere doosjes voor treurige dagen?

Bv. Bestaan ze ook?

5 a Bedenk een originele zin met een onderwerp, werkwoorden en zo veel mogelijk andere zinsdelen die een antwoord geven op vragen als: wat, waar, wanneer, waarmee, aan wie of voor wie, hoe?

